

Kúria

ítélet

Az ügy száma: Bfv.II.224/2019/5.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: . Molnár Gábor Miklós a tanács elnöke, Dr. Feleky István előadó bíró, Dr. Gimesi Ágnes bíró
Az eljárás helye:
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2019. július 1.
Az ügy tárgya: emberölés előkészületének büntette
Terhelt(ek): Fk. ...
Első fok: övárosi Törvényszék 10.Fk.376/2018/2. ítélet, 2018. április 6. tárgyalás
Másodfok: övárosi Ítéltábla 16.Fkf.176/2018/13. ítélet, 2018. szeptember 4. nyilvános ülés
Harmadfok: -
Az indítvány előterjesztője: terhelt védője
Az indítvány iránya: terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria az emberölés előkészületének büntette miatt fk. ... ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Fővárosi Törvényszék 10.Fk.376/2018/2. számú ítéletét és a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 16.Fkf.176/2018/13. számú ítéletét megváltoztatja:

A terheltet az ellene emberölés előkészületének büntette [Btk. 160. § (3) bekezdés] miatt emelt vád alól felmenti.

A próbára bocsátást mellőzi.

Az eljárás során felmerült 399.004 (háromszázkilencvenkilencezer-négy) forint büntügyi költséget az állam viseli.

Elrendeli a 257.604 (kétszázötvenhétezer-hatszáznég) forint büntügyi költség címén esetlegesen befizetett összegnek a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori kamatával együtt visszatérítését a terheltnek.

Egyebekben a megtámadott határozatot hatályában fenntartja.

A Kúria ítélete ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint

azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

- [1] I. 1. A Fővárosi Törvényszék a 2018. április 6. napján – bíróság elé állítás keretében – tartott tárgyaláson meghozott és kihirdetett 10.Fk.376/2018/2. számú ítéletével fiatalkorú (fk.) ... terheltet bűnösnek mondta ki emberölés előkészületének büntettségében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 160. § (3) bekezdés]. Ezért őt 2 évre próbára bocsátotta azzal, hogy pártfogó felügyelet alatt áll. Külön magatartási szabályként előírta, hogy önismereti tréningen köteles részt venni. Rendelkezett továbbá a lefoglalt bűnjelek lefoglalásának megszüntetéséről, és azoknak a terhelt részére kiadásáról. Az eljárás során felmerült 399.004 forint bűnügyi költségről pedig úgy rendelkezett, hogy azt egészében a terhelt köteles megfizetni.
- [2] A kétirányú fellebbezések alapján másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2018. szeptember 4. napján tartott nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 16.Fkf.176/2018/13. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta: a cselekményt 2 rendbeli emberölés előkészülete büntettségének minősítette, a külön magatartási szabály előírását mellőzte és a bűnügyi költségre vonatkozó rendelkezést megváltoztatta annyiban, hogy abból a terhelt 257.604 forintot köteles megfizetni, míg a fennmaradó 141.400 forintot az állam viseli. Egyebekben azzal hagyta helyben az elsőfokú ítéletet, hogy korrigálta az előzetes fogvatartásra és a lefoglalt bűnjelekre vonatkozó rendelkezéseket.
- [3] 2. Az elsőfokú bíróság által megállapított (elsőfokú ítélet 2-3. oldal), a másodfokú bíróság által kiegészített és helyesbített (másodfokú ítélet 6. oldal) történeti tényállás a következő azzal, hogy a Legfelsőbb Bíróság, illetőleg a Kúria felülvizsgálati ügyekben folytatott gyakorlata a tényálláshoz kötöttségének ténybeli terjedelmét a támadott ügydöntő határozat szószoros értelmében vett tényállást megállapító részében megállapított tényeknél tágabbnak tekinti. A tényállás a jogerős ügydöntő határozat egészében és tartalmilag vizsgálendő, ezért a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényálláshoz tartozónak kell tekinteni a jogerős határozat indokolásának bármely részében szereplő minden ténymegállapítást, amely az elbírált büncselekmény büntetőjogi megítélésénél jelentős (EBH 2013.B.2. indokolás, BH 2015.216.I., BH+ 2014.9.388.I., BH 2015.216.I., BH 2013.237., BH 2013.53., BH 2006.392.).
- [4] A terheltet 2017. év végén, majd 2018. február 26. és 2018. március 9. napjai között pszichiátrián kezelték: gyakori suicid gondolatai voltak. A kezelést nehezen fogadta el. Két személyes szituációban a harag, illetve heteroagresszív fantáziák jelentek meg (elsőfokú ítélet 7. oldal 3. bekezdés). A terhelt pszichiátriai körülmények között kezelt depressziója a beszámítási képességét nem érinti.
- [5] A terhelt 2018. február-március hónapjában Facebook messengeren, illetőleg személyes beszélgetések alkalmával kk. **tanú 1**, kk. **tanú 2** osztálytársainak, illetve más iskolatársának és kk. **tanú 3** ismerősének azt az üzenetet közvetítette, hogy a ... szám alatti ... Gimnáziumban több személyt lelő, majd ezt követően öngyilkosságot követ el. A 2018. február 14-én külföldön történt, több halálos áldozatot követelő, azonos módon elkövetett iskolai vérengzés után emberölési vágya felerősödött.
- [6] Üzeneteiben többek között azt írta, hogy „[...] meséltem neked az emberölési vágyaimról?” „[...] egy fiú és egy lány tömeggyilkosságot követ el együtt és a végén lelövik magukat, és

ismernél engem [...]”, „[...] tök jó lenne, nem?”. Kk. **tanú 1**nak arra a kérdésére, hogy „miért jó nektek, hogy megöltök más embereket?”, ezt válaszolta: „[...] mert élveznénk, meg érdekelne [...]”. Terve nyomatékául a gyanúsított osztálytársainak egyrészt átküldte a küldöldi iskolai lövöldözésen készült amatőr videót, majd elküldött egy olyan linket is, melyet megnyitva egy duplatáras sorozatlövő gépkarabély képe és leírása látható azzal, hogy kk. **tanú 1**nek közölte, hogy nincs lőfegyverük. Kk. **tanú 2**nek azt írta: „[...] most azon gondolkodtam, hogy mi lenne, ha lőfegyvert vinnék az iskolába [...]”. Az osztálytársainak átküldött videóhoz a gyanúsított azt a megjegyzést fűzte, hogy kk. **tanú 3**al történt beszélgetései ismét felkeltették benne a korábban már érzett ölési vágyat. Kk. **tanú 1**nek továbbá azt az üzenetet küldte, hogy társát azért nem nevezi meg, hogy barátja ne tudja „meglékelni a tervet”.

- [7] A terhelt értelmi képessége korának, iskolázottságának megfelelő. Érzelmi-indulati élete döntően gátlás-hangsúlyú, alkalmazkodási képessége az átlagostól elmaradt. Személyiségében jellegzetes diszharmonikus fejlődési minta jelenik meg, ami alkalmazkodó képességét nehezíti, ezért viselkedésében bizarr formák jelenhetnek meg. Személyiségfejlődésében jelenleg jelentős férfi szerep deficit, pszichoszexuális fejlődési zavar áll fenn, amelyet kompenzálni próbál; a tervezett cselekményével azt kívánta bizonyítani, hogy mások figyelmét felkeltő működési módra is képes.
- [8] Az elküldött üzenetek, az azt nyomatékosító videofelvétel, valamint a gépkarabély képe komoly félelmet keltettek a gyanúsított osztálytársaiban, akik a terhelt mentális állapota, pszichiátriai kezelése miatt tartottak attól, hogy a terveiben megfogalmazott cselekményt véghezviszi.
- [9] A terhelt több ember megölésére irányuló szándéka komoly volt (elsőfokú ítélet 8. oldal 4. bekezdés, másodfokú ítélet 10. oldal 1. és 3-4. bekezdés, 11. oldal 1. bekezdés). A terhelt kijelentéseit az érintettek komolyan vették, mert először az iskolában, majd a hatóságok felé jelentették az esetet, továbbá a terhelt egyik osztálytársa, kk. **tanú 2** az iskolába sem mert bemenni (elsőfokú ítélet 7. oldal 6. bekezdés).
- [10] **II. 1.** A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) 649. § (1) bekezdés b) pont 1. fordulat bb) alpontja alapján arra hivatkozással, hogy a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt a bíróság törvénysértő intézkedést alkalmazott.
- [11] Az indítvány szerint a terhelt magatartása az előkészület Btk. 11. § (1) bekezdésében meghatározott egyetlen magatartását sem valósította meg. Ezt alapvetően azzal indokolta, hogy a terhelt emberölési szándéka nem volt komoly (BH 1975.154., BH 1990.368., BH 2006.40.), a veszély pedig nem volt konkrét és közvetlen.
- [12] A bíróságok előkészületi magatartást nem is állapítottak meg. Pusztán - de tévesen - a terhelt bizarr gondolatainak a kinyilatkoztatására alapozták a büntetőjogi felelősségét. A szándék megerősítését, mások számára megismerhetővé tételét, vagyis azt, hogy a terveit megosztotta a külvilággal, tekintették

tényállásszerű magatartásnak.

- [13] A terhelt szándékának komolysága ellen szól, hogy a „Hát figyelj egy fiú és egy lány tömeggyilkosságot követ el együtt és a végén lelövök magukat” szövegrész után négy „sírva nevetős smiley (emoji) áll (nyomozati iratok 29. oldal), ami: irónia. A bíróságok kész tényként kezelték a terhelt valóságtól elrugaszkodott gondolatait, holott ezt közölte: „Na most elmondom, hogy mik a >közös terveink< (lásd: idéző jelen belüli idézőjel a terhelt által használtan) most már tudd meg” (nyomozati iratok 35. oldal), valamint „most azon gondolkoztam, hogy >mi lenne, ha< (lásd: védői vastagítással) lőfegyvert vinnék az iskolába. És akkor fel tudok menni a pingpong terembe és onnan ki tudok ugrani” (nyomozati iratok 123. oldal).
- [14] A szándék komolysága - és meg nem fogalmazott közvetettséggel a veszély közvetlensége - ellenében utalt egy döntésre (BH 2015.322.), amelynek tényállása szerint a terhelt a lőfegyverhez jutás érdekében belépett egy magyar lövészegyletbe és egy külföldi lövészkлубba. Rendszeresen járt lögyakorlatokra, majd engedély alapján lőfegyvert vásárolt és azt lőtéren rendszeresen használta is. Abban az ügyben a szándék komolyságát a lőfegyver beszerzése egyértelműen alátámasztotta. A jelen ügyben ezt a terhelt kijelentései és a lőfegyverről küldött kép nem támasztja alá. Nincs adat arra, hogy a terhelt lőfegyverhez jutás érdekében bárminemű lépést tett volna. A védő ezért a támadott határozat megváltoztatását, és a terhelt bűncselekmény hiányában történő felmentését indítványozta.
- [15] A védő tehát - bár nem ezt rögzítette - valójában a terhelt bűnösségének a megállapítását sérelmezte.
- [16] 2. A Legfőbb Ügyészség az Fk.Bf.289/2019. számú átiratában a védő felülvizsgálati indítványát nem találta alaposnak.
- [17] Kifejtette, hogy a felülvizsgálati eljárásban a megállapított tényállás irányadó [Be. 659. § (1) bekezdés] és nem támadható [Be. 650. § (2) bekezdés]. A tényállás részei a másodfokú bíróság által tett kiegészítések, helyesbítések (EBH 2011.2358.), a határozat indokolásának bármely részében megállapított tények, továbbá részei lehetnek a secunder tényt és egyben jogkövetkeztetést is tartalmazó tudati tények, amelyek ezáltal - ha megfelelésben állnak a primer tényekkel - ugyancsak nem támadhatóak (BH 2005.167., BH 2011.3., Bfv.II.1424/2015/9., Bfv.II.1643/105/4., Bfv.II.1038/2012/5., Bfv.II.1123/2012/7.).
- [18] A Legfőbb Ügyészség megjelölte, hogy mely tényeket tekint még a tényálláshoz tartozónak. Álláspontja szerint a bíróságok a megállapított tények együtteséből levont jogkövetkeztetéssel állapították meg további tényként, hogy a terhelt szándéka komoly volt (másodfokú ítélet 10. oldal 4. bekezdés első mondat), és az több ember életének kioltására irányult (másodfokú ítélet 10. oldal első mondat).
- [19] Az a védői érvelés, hogy a terhelt több ember megölésére irányuló szándéka nem volt komoly, érdemben nem értékelhető, mert ennek ellenkezője nemcsak jogkövetkeztetésként, de a tényállás részeként

is megállapításra került, ezért a tényálláshoz kötöttség folytán eredménnyel nem támadható. Ugyancsak a tényállás tilalmazott támadása a védő indítványa abban a tekintetben is, hogy a terhelt közzétett nyilatkozatainak értékelése a megfogalmazás módjának és a hangulatjelek által felidézett jelentéstartalomnak megfelelően nem történt meg, mivel ez nem más, mint a bizonyíték-értékelés helyességének támadása.

- [20] Nem magalapozott az a védői állítás, hogy a bíróságok nem állapítottak meg egyetlen előkészületi magatartást sem.
- [21] Az irányadó tényállás alapján törvényes a terhelt bűnösségének megállapítása és a cselekmény minősítése.
- [22] A terhelt a több ember megölésére nézve kialakult eltökélt szándékát iskolatársainak közzétette, és annak komolyságát, nyomatékát e személyek előtt különböző módokon igazolta. Azzal, hogy a tervét a külvilággal megosztotta tetteiben megnyilvánulóan is megerősítette. Az így nyilvánosságra hozott célkitűzésében arra vállalkozott, hogy több ember életét kioltja. Az ölési szándék meghirdetése pedig olyan komoly és konkrét elhatározást jelez, amely a megvalósításának reális lehetőségét nem zárja ki (BH 2016.294.), célzata emberöléshez kapcsolódott (BH 2016.294., BH 2015.322.).
- [23] Előkészületi cselekménynek nemcsak az tekinthető, amely önmagában megteremti a bűncselekmény elkövetésének közvetlen lehetőségét, hanem minden olyan (egyeses) szándékos tevékenység is, amely alkalmas a célzott bűncselekmény elkövetésének feltételeit akár közvetetten elősegíteni (BH 2015.322.). Márpedig a terhelt magatartását ez jellemezte.
- [24] Az előkészület büntetendőségének feltétele, hogy a célzott bűncselekmény véghezvitelének megkezdésére nem került sor, - ugyanis ellenkező esetben az előkészület beleolvad a kísérletbe - következésképpen - az önkéntes visszalépés eseteit kivéve - nincs is jelentősége annak, hogy miért maradt el a véghezvitel megkezdése. Az előkészület büntetendősége szempontjából tehát teljesen érdektelen, hogy a véghezvitel megkezdése a szándék vagy elhatározás gyengülése, a feltételek hiánya, esetleg a megkezdés előtti leleplezés következtében maradt el. Az előkészületi cselekmény végrehajtása ugyanis önmagában még nem bizonyítja, hogy a szándékolt cselekmény végrehajtását a feltételek megvalósulása esetén az elkövető egyáltalán meg is kezdte volna (BH 2016.294. - közelebbről [47]-[48]). Következésképpen nincs jelentősége annak, hogy a terhelt nem tett lépéseket lőfegyver beszerzése érdekében, ami egyébként az irányadó tényállásban nem is került rögzítésre.
- [25] Törvényes a bűncselekmény rendbeliségének meghatározása is (5/1999. BJE jogegységi határozat, BH 2015.322.). Mivel anyagi jogi szabálysértés nem történt, a kiszabott büntetés önálló vizsgálatára a felülvizsgálati eljárásban nincs törvényes lehetőség (EBH 2011.2387.).
- [26] A Legfőbb Ügyészség nem észlelt hivatalból vizsgálandó eljárási szabálysértést [Be. 659. § (6) bekezdés] sem, ezért a megtámadott

határozat tanácsülésen történő hatályában fenntartását indítványozta.

- [27] A Legfőbb Ügyészség indítványában foglaltakra a terhelt és a védő nem tettek észrevételt.
- [28] **III.** A védő felülvizsgálati indítványa alapos.
- [29] 1. A védő indítványa szerint a bíróságok nem állapítottak meg egyetlen előkészületi magatartást sem, illetőleg az nem volt konkrét és a bűncselekmény elkövetésének lehetősége nem volt közvetlen. Ez azt jelenti, hogy - bár nem erre hivatkozott - a terhelt bűnösségének a megállapítását sérelmezte.
- [30] Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt helye van [Be. 648. § a) pont]. A büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét [Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont].
- [31] 1.1. A Btk. 160. § (3) bekezdése szerint, aki emberölésre irányuló előkészületet követ el, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ha e törvény külön elrendeli, előkészület miatt büntetendő, aki a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik [Btk. 11. § (1) bekezdés].
- [32] A Legfelsőbb Bíróság az 5/1999. BJE jogegységi határozat indokolás III. pontjában megállapította (az utalt Btk. az 1978. évi IV. törvény - korábbi Btk.):
- „1. A bűncselekmény [Btk. 10. § (1) bek.] törvényi ismérveit a Btk. Általános és Különös Részének rendelkezései együttesen határozzák meg. Egy konkrét cselekmény tényállásszerű, ha a Különös Részben meghatározott egyes rendelkezéseknek megfelel (ezek általában a befejezett tettesi magatartást írják le), továbbá akkor is, ha az Általános Rész rendelkezéseiben a bűncselekmény kísérletére és előkészületére, valamint a részesekre vonatkozó ismérveket (Btk. II. Fejezet II. és III. Cím) valósítja meg.
- A jogegységi tanács a semleges »törvényi ismérvek« kifejezést használja, mivel a jogirodalom többféle szakkifejezéssel él, és ezeknek többé-kevésbé eltérő jelentéstartalmat tulajdonít: (törvényi) tényállás - dispozíció; tényállásszerűség - dispozíciószerűség stb. A jogegységi tanács azonban pusztán jogtechnikai kérdésnek tekinti, hogy ezeket a törvényi ismérveket a Btk. Általános vagy Különös Rész tartalmazza-e: ha megvalósulnak (és a büntetőjogi felelősség más feltételei is megvannak), a cselekmény bűncselekmény.
- Ez természetesen nem jelenti azt, hogy ne lennének lényeges különbségek a büntetőjogi felelősségnek a Btk. Általános Részében, illetve a Különös Részében meghatározott feltételei között. Ilyen különbség az, hogy a Btk. rendelkezései a Különös Részben az egyes bűncselekmények elkövetési magatartását írják le, az Általános Részben pedig a Btk. 18. §-ának (1) bekezdése semleges (önmagukban büntetőjogilag közömbös) magatartásokat nyilvánít előkészületi

cselekményeknek, ha azokat »bűncselekmény elkövetése céljából« fejtik ki.

2. Az eddigiekből következik, hogy a Btk. Általános Részének rendelkezéseit és általában a bűncselekmény tanának (ezen belül az egység-többség tanának) tételeit az előkészületre is alkalmazni kell, de »értelemszerű« eltérésekkel. Így például, mivel az előkészület alanya még részben sem valósítja meg annak a bűncselekménynek az elkövetési magatartását, amelyre az előkészület irányul, a bűncselekmény elkövetésének előkészületi szakaszában nem lehet tettesek és részesek között különböztetni, s egy előkészületi cselekménynek nincs kísérlete.

Ellenben az előkészület szakaszban maradó bűncselekménynek is van passzív alanya (sértettje). Az önmagukban büntetőjogilag közömbös előkészületi cselekmények, amelyeket azonban bűncselekmény elkövetése céljából valósítanak meg, veszélyeztetik a sértett jogait és érdekeit, bár távolabbról, mint a kísérlet szakaszába jutott vagy a befejezett bűncselekmény.

3. Az előkészület csak a törvény külön rendelkezése szerint büntetendő, mégpedig egy-egy különös részi rendelkezésben meghatározott bűncselekmény előkészülete, illetve kivételesen - a Btk. 18. §-ának (1) bekezdésében felsoroltak közül - csak egyes előkészületi cselekmények. Lehetséges továbbá az is, hogy a törvény Különös Részének rendelkezése olyan cselekményeket nyilvánít önálló, ún. sui generis bűncselekménynek, amelyek fogalmilag előkészületi jellegűek [szerepelnek a Btk. 18. §-a (1) bekezdésének felsorolásában; lásd pl. a hamis tanúzásra felhívást (Btk. 242. §)]. Az ilyen sui generis bűncselekményekre nem az előkészületre irányadó, hanem ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint más, a Különös Részben meghatározott befejezett bűncselekményekre.

A jogegységi tanács tehát nem ért egyet azzal a felfogással, amely a bűncselekmény előkészületét általában tekinti sui generis bűncselekményi alakzatnak."

- [33] 1.2. A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelynek csak a Be. 649. §-ában tételesen és kimerítően felsorolt okokból van helye.
- [34] A felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bekezdés]. A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye. A felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bekezdés]. Ekként a jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [35] A tényállás irányadósága azt jelenti, hogy a felülvizsgálat során nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Ennek megfelelően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Ide értendő a bizonyítási indítványok elutasítása is, mert azok indokoltságát a bíróság vizsgálat tárgyává teszi, ám szükségtelennek találja a tényállás tisztázásához. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a - minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül - kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására.
- [36] A bíróságok a megállapított ún. külső (a kívülvilágban megjelenő) tényekből ténybeli- és egyben jogkövetkeztetéssel ún. belső (az elkövető tudatában megjelenő, vagyis tudati) tényként

megállapították, hogy a terhelt több ember megölésére irányuló szándéka komoly volt, egyszersmind nem fogadták el a terhelt azon védekezését, amely szerint azt csak viccnek szánta (elsőfokú ítélet 8. oldal 4. és 7. bekezdés, másodfokú ítélet 10. oldal 1. és 3-4. bekezdés, 11. oldal 1. bekezdés).

- [37] A tudattartalom vizsgálata perdöntő. Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem. A tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) a külvilágban való megnyilvánulása tény, és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása az ún. alanyi okozatosság. Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, a külvilágtól elzárt, ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely, a külvilágban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki stb.) tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen ténykérdés. Mindez egyben azt is jelenti, hogy mindig közvetett bizonyítás a tudati tények (szándékosság, gondatlanság) bizonyítása (EBH 2012.B.24. indokolás).
- [38] Az ítéleti tényállás személyi és történeti részében rögzített ténymegállapítások nem kizárólag fizikai jellegű külső történések, de ún. belső történések, tudati tények is lehetnek (BH 2005.167.). A tudattartalom ténybeli megállapítása lehet a tényállás része, ezért a tudati tények a felülvizsgálati eljárásban nem vitathatóak (BH 2011.3.).
- [39] Egyfelől a tényből tényre vont következtetés is tény, másfelől a jogkövetkeztetésnek is ténybeli alapon kell nyugodnia. Ebből pedig az következik, hogy - mivel az ítéleti tényállás részei lehetnek a tudati tények is - amennyiben az irányadó tényállás egyidejűleg akár primer, akár secunder tényként és értelemszerűen jogkövetkeztetésként is tartalmazza az elkövető cselekvésével kapcsolatos tudati tényeket, akkor ezekre is érvényesül a támadhatatlanság szabálya (Bfv.II.1643/2015/4.).
- [40] Megállapították a bíróságok, hogy az érintettek a terhelt kijelentéseit komolyan vették, mert először az iskolában, majd a hatóságok felé jelentették az esetet, továbbá a terhelt egyik osztálytársa, kk. tanú 2 az iskolába sem mert bemenni (elsőfokú ítélet 7. oldal 6. bekezdés).
- [41] A terhelti tudattartalom vizsgálatának - a külvilágban megnyilvánuló magatartásából visszakövetkeztetett - eredménye, a több ember megölésére irányuló szándék komolysága, tehát a kötelezően irányadó tényállás része, így annak támadása formálisan a törvényben kizárt, eredményre nem vezethet. Az is kétségtelen, hogy ha az ölési szándék megvalósításának reális lehetősége nem zárható ki, annak büntetőjogi értékelése, emberölés előkészületeként történő minősítése nem maradhat el (BH 2016.294. [57]).
- [42] Mindezzel szemben a megállapított tényállás szerfelett ellentmondásos. Az irányadó tényállás egyfelől rögzíti, hogy a terhelt azt az üzenetet közvetítette, hogy a gimnáziumban több személyt lelő, majd ezt követően öngyilkosságot követ el. Másfelől viszont tartalmazza azt, hogy a külföldi iskolai vérengzés után emberölési „vágya” felerősödött. Üzenetei az emberölési „vágyaitól” szolt, az „jó lenne” és „mi lenne, ha” löfegyvert vinne az iskolába, valamint korábban már érzett ölési „vagyat”. A terheltben tehát kétségtelenül nem alakult ki az egy vagy több ember

megölésére irányuló szándék, a döntésig jutó emberölési akarat, a tényleges ölési szándék. Arról voltaképpen csupán vizionált. Abból a tényből kiindulva, hogy a terhelt az ölési vágyának állapotáról, helyzetéről üzeneteiben közvetített - már ez is áttételességet mutat -, a több személy lelövésének szándékára vont következtetés nem más, mint a megállapított tényekből további tényre vont téves következtetés. Ezáltal nem lehet szó a tényállás meg nem engedett támadhatatlanságáról, mivel nem áll fenn a tényállás részeként kezeléshez szükséges szerves megfelelés (kapcsolat) az ún. külső (külvilágban megnyilvánuló) és az ún. nevezett belső (tudati) tények között.

- [43] A terhelt tudatában megjelent, virtuális értelemben testet öltött, másokkal is közölt ölési vágy (eldöntött akarat, mint tényleges szándék hiányában) önmagában - függetlenül a lőfegyver legális vagy illegális beszerzésének, és ezzel az elkövetés nem irreális lehetőségétől, valamint az ölési vágyra vonatkozó nem is egyszeri közlés címzettjeire gyakorolt hatásától - nem szolgálhat alapul az emberölés előkészületének megállapíthatóságához.
- [44] Az pedig ettől különböző, de feltétlenül igen fontos kérdés, hogy azt, aki az ölés iránti vágyát mással (másokkal) közli, az emberi élet feltétlen védelme érdekében éber figyelemmel kell kísérni. Mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a vágyakozás ne fejlődjék, ne érlelődjék döntéssé, vagy ha ez nem sikerült, illetőleg nem lehetséges, akkor végső soron a már ténylegesen kialakult ölési szándék realizálására szolgáló mindenmű cselekvést meg kell akadályozni. Ez a feladat az ölési vágyat dédelgető személy szűkebb (családi, baráti stb.) és tágabb (iskolai, munkahelyi stb.) környezetére, az esetleges gyógykezelését végzőkre (pszichológusra, pszichiáterre stb.), és mindazokra hárul, akiknek hivatalból folyó kötelessége a bűncselekmények elkövetésének megelőzése és megakadályozása.
- [45] A másodfokú bíróság szerint a konkrét elkövetési magatartást - az elkövetés helye (az iskola), a célszemélyek köre (az ott tartózkodók) a végrehajtás módja (lőfegyver használata) - is mérlegelte a terhelt (lásd: másodfokú ítélet 10. oldal 2. bekezdés). Kialakult ölési szándék hiányában azonban ez önmagában nem elegendő.
- [46] 2. A bíróságok azt állapították meg, hogy a terhelt több személy megölésére irányuló szándékkal az elkövetésre vállalkozott. A terhelt „az emberölés előkészületére vállalkozott [...] a vállalkozás ebben az esetben nem valamiféle nyilatkozat meglétét jelenti, hanem hajlandóságot arra, hogy a cselekményt véghezvigye. A vádlott ismerőseinek tett kijelentéseivel, levelezésével, az ezeket alátámasztó videóval, képekkel ezt a hajlandóságot nyilvánította ki” (elsőfokú ítélet 8. oldal 7. bekezdés).
- [47] A terhelt persze nem az emberölés előkészületére, hanem az emberölés elkövetésére vállalkozhatott, ami megfelelésben áll az elsőfokú bíróság általa hivatkozott BH 2016.294. számú döntéssel, és annak [61] bekezdésével. A szerint: „A vádlott a közzétett és

nyilvánosságra hozott írásában arra vállalkozott, hogy szándékos emberölést valósít meg, nevezetesen kivégzi azt az országgyűlési képviselőt, aki a megadott határidőig az általa készített és hozzájuk eljuttatott törvényjavaslatot nem szavazza meg."

- [48] A másodfokú bíróság ezzel egyetértett. A másodfokú bíróság szerint a „vállalkozás egyoldalú gondolatközlésben megnyilvánuló elkövetési magatartás. A joggyakorlatban is tükröződő általános jogirodalmi felfogás szerint a vállalkozás a törvényi tényállás megvalósítására irányuló felhívás (megbízás) elfogadása (Büntetőjog I. a 2012. évi C. törvény alapján 313. old. Hvgorac 2012., BH2000.333., BH2008.139.). A joggyakorlati felfogás ugyanakkor magában foglalja a szándék nyomatékosított, illetve hangsúlyozott, transzprens módon történő kinyilvánítását is (BH2016.61.). A másodfokú bíróság álláspontja szerint e joggyakorlati értelmezés a társadalomra kiemelkedően veszélyes magatartások új formájának az elterjedése miatt indokolt. Az elmúlt idők nemzetközi és hazai tapasztalatai ugyanis azt igazolják, hogy - a részben vagy egészben figyelemfelhívás motiváltságú - igen jelentős súlyú, jellemzően emberélet kioltására (is) irányuló bűncselekmények elkövetésének előzményeként a szándék meghirdetése, transzprens kinyilvánítása, a cselekmény kiemelkedő tetteként történő értékelése is megtörténik (BH2015.322., BH2016.294. [61] szám alatt közzétett jogesetek). A gondolatközlés szabadsága nem korlátlan, más alkotmányos érték védelme érdekében korlátozható, ezt a verbálisan elkövetett bűncselekmények léte önmagában bizonyítja [...] aki élet elleni bűncselekmény elkövetésére irányuló vállalkozását közli, az nem pusztán »gondolatot« közöl, »véleményt nyilvánít«, hanem büntethető módon ölni készül." (másodfokú ítélet 9. oldal 2-4. bekezdés).
- [49] 2.1. A Kúria áttekintette az előkészületre, azon belül az előkészületi magatartásokra vonatkozó hazai szabályozás előzményeit.
- [50] 2.1.1. Az 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről (1878. évi Btk.) általános rendelkezést az előkészületről nem tartalmazott. Néhány esetben, így pl. a 288. §-ában a gyilkosság büntette (278. §) kapcsán viszont rendelkezett arról, hogy az annak „elkövetésére irányzott szövetség, ha ahhoz előkészületi cselekmény is járul, két évig terjedhető börtönnel büntettetik."
- [51] A miniszteri indokolás a kísérletre vonatkozó IV. Fejezetében írja: „Ilyenmű előkészületi cselekmények száma és alakjai határtalanok; majd mindegyik esetben különböző alakban, különböző viszonyok között s külön jelleggel fordulnak elő úgy, hogy ismérveinek characteristicus meghatározása egy általános, s oly szabály által, mely kimerítő, helyes és biztos ismertetését foglalja magában az előkészületi cselekményeknek és egyszersmind megkülönböztesse ezeket a büntett véghezvitelét megkezdő cselekményektől, mindeddig nem éretett el. Ámbár az újabb korban létrejött valamennyi büntetőtörvénykönyv kizárja az előkészületi cselekményeket a kísérlet tényező elemei közül; mindazonáltal arra nézve, hogy mi

képez előkészületi cselekményt? a törvénykönyvek nem tartalmazzak megállapítást. A tudomány foglalkozik a kérdéssel, s alig van tárgy, melyre vonatkozólag élénkebb legyen a tudósok tevékenysége, mint napjainkban az előkészületi cselekmények ismérveinek egy általános szabályba foglalása; mindazonáltal, - ámbár több igen helyes nézőpont állítottatott fel: az általános helyes szabály még nem fedeztetett fel, a cél még távolról sem mutatkozik elérettnek vagy akár csak megközelítettnek sem."

- [52] 2.1.2. Ismeretes ugyanakkor, hogy az árdrágító visszaélésekről szóló 1920. évi XV. törvénycikk 1. §-ában kimondásra került, aki az 1-7. pontokban felsorolt cselekmények valamelyikének „elkövetésére felhív, ajánlkozik vagy másokkal összebeszél vagy egyesül, a kísérletre vonatkozó szabályok szerint büntetendő.". Ezt hasonló tartalommal követte a fizetési eszközzel elkövetett visszaélésekről szóló 1922. évi XXVI. törvény 3. §-a az 1. §-ban meghatározott, majd a gazdasági rend büntetőjogi védelme tárgyában kiadott 8800/1946. M.E. számú rendelet 14. §-a az 1. §-ban (árdrágító visszaélés) és 2. §-ban (közellátását veszélyeztető) szabályozott cselekményre.
- [53] 2.1.3. Elsőként a büntető törvénykönyv általános részéről szóló 1950. évi II. törvény (Btá.) 19. § (1) bekezdése különítette el az előkészületet a kísérlettől: Ha a törvény ezt külön rendeli, előkészület miatt büntetendő az, aki - a büntett elkövetésére irányuló szándékkal - a tényálláshoz nem tartozó, de annak véghezvitelét előkészítő cselekményt hajtott végre, így például a büntett elkövetéséhez szükséges vagy azt könnyítő előfeltételeket biztosítja, az ahhoz szükséges eszközöket vagy kellékeket biztosítja, az ahhoz szükséges eszközöket vagy kellékeket megszerzi, illetőleg a büntett véghezvitelére alkalmassá teszi, az elkövetésre mást felhív, az elkövetésre ajánlkozik, erre felhívás folytán vállalkozik, vagy a közös elkövetésre nézve megállapodik.
- [54] A 19. §-hoz fűzött miniszteri indokolás fogalmazta meg: „A kísérlettől meg kell különböztetni az előkészületi cselekményt. Kísérlettel akkor van dolgunk, ha a büntett fogalmához megkívánt végrehajtási cselekmény már megkezdődött, viszont az előkészület még ezen a határon is innen marad és csupán a véghezvitel előkészítésére irányul. Ennek példáit - természetesen nem kimerítően - a 19. § (1) bekezdése tartalmazza [...]. Minden büntett előkészületét a Btá. nem kívánja büntetés alá helyezni, mert az előkészületet nagy távolság választja el a büntett befejezésétől és az esetek nagy részében korántsem biztos, hogy az előkészület elkövetője ezen az úton kitartott volna-e. Nem szabad továbbá figyelmen kívül hagyni, hogy az előkészület egymagukban megengedett cselekményekből áll; ezeket a cselekményeket csupán a jövőben esetleg végrehajtandó büntettel való kapcsolatok tehetik büntetendővé. Ámde felettébb nehéz annak bizonyítása, vajon az elkövető az önmagában megengedett előkészületi cselekményt ártatlan célból vagy büntett elkövetésére irányzottan valósította-e meg."
- [55] 2.1.4. A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961.

évi V. törvény (1961. évi Btk.) nem jelentéktelen változást hozott, midőn a 11. § (1) bekezdése úgy szól, hogy: Ha a törvény ezt külön rendeli, előkészület miatt büntetendő, aki bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, a szükséges eszközöket vagy kellékeket megszerzi, illetőleg a bűncselekmény véghezvitelére alkalmassá teszi, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik vagy a közös elkövetésben megállapodik.

- [56] A 11. § miniszteri indokolása hangsúlyozta, hogy „A T. e helyütt nem követi a Btá. módszerét, mellőzi az előkészület formális meghatározását és a példalózást egyaránt. Ehelyett kimerítőleg felsorolja azokat [...] a most felsorolt tevékenységek mindegyike büntetendő cselekmény”.
- [57] Ezt meghaladóan mindössze annyi az újdonság, hogy két előkészületi magatartásnál kurtítással élt: az „ajánlkozik” elől elmaradt „az elkövetésre”, és a „vállalkozik” elől elmaradt az „erre (azaz az elkövetésre) felhívás folytán” szövegrész. Ez – bár a miniszteri indokolás és a korabeli jogirodalom nem tért ki a változtatás mibenlétének taglalására – mégsem tekinthető a büntetendő cselekmények tartalmát, terjedelmét érintő változtatásnak.
- [58] A büntető törvénykönyv kommentárja (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1968, 65. oldal) a 11. §-hoz: „A 11. § (1) bekezdése taxatív felsorolást tartalmaz. E felsorolásból kitűnően az előkészületi cselekmények két kategóriája különböztethető meg: a) az egyik csoportba a *gondolatközlésben* – szóban vagy írásban elkövethető – előkészületi cselekmények: a büntett elkövetésére való felhívás, ajánlkozás, vállalkozás és a közös elkövetésre vonatkozó megállapodás (az ún. »szövetkezés«) tartoznak; b) a másik csoportot a *tettekben* kifejeződő magatartások: a könnyítő feltételek biztosítása, eszközök-kellékek beszerzése, illetőleg azok alkalmasság tétele alkotják.”.
- [59] 2.1.5. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (1978. évi Btk.) 18. § (1) bekezdése értelmében: Ha a törvény külön elrendeli, előkészület miatt büntetendő, aki a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik.
- [60] A 18. § kapcsán a miniszteri indokolás 1. pontja: „Az (1) bekezdés mindezt az elkövetéshez szükséges vagy az ezt könnyítő feltételek biztosításában jelöli meg; átfogva ezzel mindenféle előkészületi cselekményt. A bekezdés további része már példalódzó jellegű, mivel a felhívás, az ajánlkozás, a vállalkozás és a megállapodás az elkövetés személyi feltételei biztosításának körébe tartozik.”.
- [61] Az 1978. évi Btk. a „bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja” szövegrész után – talán nem szerencsésen – elhagyta „a szükséges eszközöket vagy kellékeket megszerzi, illetőleg a bűncselekmény véghezvitelére alkalmassá teszi” szövegrészt, bár nem lehet kétséges, hogy az utóbbiak beletartoznak a feltételek biztosításába. A miniszteri

indokolás ugyanakkor nem konform a normaszöveggel, mert a normaszöveg kimerítő, nem pedig példázó felsorolást tartalmaz.

- [62] 2.1.6. Az addigi szabályozástól a 2012. évi C. törvény, a hatályos Btk. mindössze annyiban tér el, hogy az „a törvény” helyébe az „e törvény” került. A 11. § miniszteri indokolása érdemben mindössze annyit mond, hogy „A törvény kimerítően felsorolja azokat a konkrét cselekményeket, amelyeket előkészületként büntetni rendel.”. Ezzel – bár nem mondja ki – mintegy kijavítja az előző büntetőtörvény miniszteri indokolásának a tévedését.
- [63] 2.2. Az előkészületi magatartások tartalmának normatív meghatározása az 1950. évi Btá.-tól kezdve elmaradt, s így van ez a mai napig.
- [64] A büntető törvénykönyv kommentárja (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1968., 1208-1209. oldal) a 253. §-hoz: „az elkövetési magatartásoknak bármelyike önmagában is – az egyéb feltételek fennforgása mellett – megalapozza a felelősségre vonást [...] A felhívás, ajánlkozás, vállalkozás a legtöbb esetben a *bűntársak keresésével*, kiválasztásával függ össze, amely, ha eredményre vezet, gyakran a közös elkövetésben megállapodásban jut kifejezésre. A megállapodás kétoldalú aktus”.
- [65] Ehhez képest A Büntető Törvénykönyv magyarázata (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1986., 69-70., 447-448. oldal) újdonságot nem tartalmaz.
- [66] Az ítélezési gyakorlat által is hivatkozott jogirodalmi művek közül elsőként a Magyar büntetőjog (BM Könyvkiadó 1980., 81. oldal) foglalkozott az előkészületi magatartások tartalmi megfogalmazásával: „Az emberölésre való *felhívás* nem más, mint a felbujtás kísérlete. Aki tehát mást eredménytelenül felhív arra, hogy valakit megöljön, emberölés előkészületének minősül [...] Az *ajánlkozás* az elkövető kezdeményező megnyilatkozása [...] A *vállalkozás* – emberölés végrehajtása céljából – mástól kiinduló kezdeményezés elfogadása [...] A közös elkövetésben történő megállapodás arra az esetre vonatkozik, amikor a bűncselekményt többen, legalább két személy kívánja elkövetni.”.
- [67] A Magyar Büntetőjog I-III. – új Btk. – Kommentár a gyakorlat számára (HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest 2018. július 31-i állapot) a 11. §-t érintően: „Felhív”, aki más személyt bűncselekmény elkövetésére törekszik rábírní, „ajánlkozik”, aki más személy részére bűncselekmény elkövetését a saját kezdeményezéséből felajánlja, „vállalkozik”, aki a bűncselekmény elkövetésére irányuló felhívást elfogadja.”.
- [68] A Büntetőjog a 2012. évi C. törvény alapján című magyarázat I. (HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2012.) a 311-313. oldalon: „A Btk. 11. §-a által szabályozott előkészületi cselekmények két kategóriáját különböztetjük meg. Az első csoportba a tettekben megnyilvánuló magatartások, míg a másodikba a gondolatközlés különböző formái [...] tartoznak. Az elkövetéshez szükséges feltételek biztosítása valójában az előkészület általános jellegű elkövetési magatartása [...] A gondolatközlés formái [...] az

előkészületi cselekményeknek az a sajátossága, hogy általában verbális jellegűek, és az elkövetés személyi feltételeit hivatottak biztosítani. Az elkövetésre az hív fel, aki mást a bűncselekmény megvalósítására törekszik rábírní. A felhívásnak azonban konkrétan kell lennie, azaz egy meghatározott deliktumra kell vonatkoznia (BH 2006.40.) [...] Ajánlkozik, akinek tudomása van arról, hogy másban kialakult egy konkrét bűncselekmény elkövetésének a gondolata, vagy másnak érdekében áll egy deliktum végrehajtása, és ezért saját kezdeményezése alapján felkínálja az általa történő realizálás lehetőségét. A vállalkozás alatt a törvényi tényállás megvalósítására irányuló felhívás elfogadása értendő, míg a közös elkövetésben megállapodás a bűncselekmény együttes létrehozására vonatkozó megegyezést jelenti."

- [69] 2.3. Jelen ügyben a bíróságok arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a terhelt a bűncselekmény elkövetésére vállalkozott. A vállalkozás azonban - amint az fentebb részletezésre került - az önálló magatartásként történt első megfogalmazásától (Btá: „az elkövetésre felhívás folytán vállalkozik) más felhívásának elfogadása bűncselekmény elkövetésére.
- [70] Ezzel szemben a Kúria a BH 2016.294. számú döntésében a „vállalkozik” előkészületi magatartásra alapította a döntését, amely arra vonatkozott, hogy a terhelt egy interneten (számítógépes világhálón) közzétett írásában „fogadalomként nyomatékkal hangsúlyozott szándékát nyilvánosságra hozva arra vállalkozott, hogy emberölést követ el”.
- [71] A hatályos büntetőtörvény négy gondolatközlésben megnyilvánuló magatartást rendel büntetni. Ezek közös vonása, hogy egyaránt kizárólag a lehetséges (potenciális) bűntársak relációjában valósulhatnak meg. A felhív, ajánlkozik, vállalkozik elkövetési magatartások, bár egyoldalú gondolatközlések, mindig másik lehetséges résztvevő felé intézettek. Ennek a kezdeményező oldaláról induló és a kezdeményezés lehetséges címzettjénél végződő folyamatnak a betetőzése, amikor a kezdeményező és a címzett akarategyezésre jut és megállapodik a tervezett bűncselekmény elkövetésében.
- [72] Az egyébként már ténylegesen kialakult ölési szándék egyoldalú kinyilatkoztatását a hatályos Büntető Törvénykönyv nem rendeli büntetni. A már kialakult ölési szándék egyoldalú kinyilvánítása a Kúria álláspontja szerint is társadalomra veszélyes cselekmény. Sértheti a megölni szándékozott személy életének védelméhez fűződő nyomatékos társadalmi érdeket és egyúttal a köznyugalmat is. A jogalkotónak kell mérlegelnie, hogy az általa eddig pönalizált előkészületi magatartások mellett, a már kialakult ölési szándék egyoldalú kinyilvánításának, illetve közlésének a büntetőjogi fenyegetettségét is meg kívánja-e teremteni. Ebben az összefüggésben a másodfokú bíróság joggyakorlatinak nevezett felfogás melletti érvelése (másodfokú ítélet 9. oldal 3. bekezdés) figyelemre méltó, de nem osztható.
- [73] 2.4. A védő párhuzamba állította a jelen és a Kúria BH 2015.322.

számú döntésével érintett ügyeket, kiemelve, hogy az utóbbi ügyben a terhelt nem csupán kinyilvánította a több ember megölésére irányuló szándékát, de lőfegyvert és lőszert is beszerzett. A lényeg azonban az, hogy a Kúria a BH 2015.322. szám alatt közzétett döntésében nem állapította meg, hogy a terhelt a „vállalkozik” előkészületi magatartást tanúsította.

- [74] A döntés értelmében a terhelt figyelmét felkeltették a más államokban végrehajtott ún. iskolamészárlások, és elhatározta, hogy hasonló bűncselekményt fog elkövetni, lőfegyverrel az oktatási intézményében több embert agyonlő, majd öngyilkos lesz. A szándékát verseiben is megfogalmazta, valamint a tervének végrehajtásához szükséges lőfegyver megszerzése érdekében rendszeresen járt lőgyakorlatokra, majd engedéllyel beszerzett egy lőfegyvert (és lőszereket), s azzal is végzett lőgyakorlatokat. A Kúria azért állapította meg a terhelt terhére az emberölés előkészülete büntetnének elkövetését, mert az emberölés elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosította ([48]).
- [75] Az előkészületi magatartások felsorolása - az 1961. évi Btk.-tól kezdődően a mai napig - kimerítő (taxatív). E magatartások elkülönülnek egymástól, tehát nincsenek egymáshoz rendelve és egyenértékűek, vagyis bármelyikük tanúsításával a (szükségképpen) tettes elköveti a Btk. Különös Részének adott rendelkezésével - például a Btk. 160. (3) bekezdésével - büntetendő bűncselekmény előkészületét. Ennélfogva téves az az álláspont, hogy, akinek a magatartása gondolatközlő (felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik), csakis akkor büntetendő, amennyiben egyszersmind részéről (avagy más részéről) sor kerül a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítására is. Ezt az értelmezhetőséget kizárja az előkészületi magatartások egyenértékűségét egyértelműen alátámasztó nyelvtani értelmezés, aminek alapján világosan látható a vagylagosság, továbbá az is, hogy a normaszövegben meg sem jelenik valamiféle összekapcsolása a „felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik” és „a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja” előkészületi magatartásoknak.
- [76] Ezt az értelmezést erősíti az 5/1999. BJE jogegységi határozat indokolás III.4.a) pontja is: „A Btk. 18. §-ának (1) bekezdésében meghatározott előkészületi cselekmények egyszeri megvalósítása rendszerint a természetes egység keretében marad akkor is, ha térben és időben elkülönülő részecselekményekből tevődik össze (pl. valaki a bűncselekmény elkövetésére mást felhív, majd a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges eszközöket megszerzi stb.). A részecselekményeket egységbe forrasztja, hogy »ugyanannak a bűncselekménynek az elkövetése céljából« történnek.”. Továbbá III.4.b) pontja: „A folytatólagosság megállapítása akkor sem indokolt, ha az előkészületi részecselekmények között a Btk. 12. §-ának (2) bekezdésében leírtakhoz hasonló kapcsolat ismerhető fel.”.
- [77] A helyzet egyébként változatlan az 1961. évi Btk. óta, melynek

miniszteri indokolására célszerű visszautalni: „kimerítőleg felsorolja azokat [...] a most felsorolt tevékenységek mindegyike büntetendő cselekmény”.

- [78] Az előkészületi magatartások találkozása (halmozódása) nyilvánvalóan lehetséges, ám nem szükségszerű. Az előkészületi magatartások – az elkövetés tárgyi feltételeinek biztosításán túl – olyan verbális, avagy írásbeli gondolatközlések, amelyek az adott elkövető szempontjából ugyan egyoldalúak, de egyaránt másik személyhez kötendők: bűncselekmény elkövetésére irányulóan felhív mást, ajánlkozik másnak, vállalkozik más felhívására, a közös elkövetésben mással megállapodnak. Az „vállalkozik” tehát bűncselekmény elkövetésére, aki más ez irányú felhívását elfogadja. Ilyen pedig a jelen ügyben nem történt.
- [79] Ezen mit sem nem változtat, ám a védő álláspontja kapcsán megemlítendő ugyancsak a Kúria a BH 2015.322. számú döntése, amelynek alapján: előkészületi cselekménynek nemcsak az tekinthető, amely önmagában megteremti a bűncselekmény elkövetésének közvetlen lehetőségét, hanem minden olyan (egyenest) szándékos tevékenység is, amely alkalmas a célzott bűncselekmény elkövetésének feltételeit akár közvetetten elősegíteni. Ezzel szemben a Fővárosi Ítéltábla BH 2006.40. számú döntésében a közvetlenség igényének megkövetelése nem akceptálható. Ezt kifogástalanul negálta A Büntetőjog a 2012. évi C. törvény alapján című magyarázat I. (HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2012.) a 312. oldalon: „Az indokolásában kifejtettek szerint ebből a szempontból azt kell vizsgálat tárgyává tenni, hogy az előkészületi cselekmény önmagában megteremti-e a bűncselekmény elkövetésének közvetlen lehetőségét. Ez az okfejtés azonban téves. A felhívásnak ilyen sajátossággal nem kell rendelkeznie, mert elképzelhető, hogy a végrehajtás tényleges megkezdéséhez még további – esetleg időben később megvalósuló – feltételekre is szükség van.”.
- [80] A védő felülvizsgálati indítványa tehát a fentebb részletezettek szerint alaposnak bizonyult, mivel a bíróságok a büntető anyagi jog szabályainak sérelmével állapították meg a terhelt bűnösségét az emberölés előkészületének büntetében.
- [81] 3. A Kúria hivatalból vizsgálandó eljárási szabálysértést [Be. 659. § (6) bekezdés] nem észlelt. Mégis szükségesnek találta annak a kérdésnek az érintését, hogy a jelen esetben a fiataalkorú terhelt büntetőjogi felelősségre vonására bíróság elé állítás keretében került sor. A másodfokú bíróság már foglalkozott a kérdéssel, és perjogilag helyesen érvelt (másodfokú ítélet 5. oldal 2. bekezdés).
- [82] A dilemma alapja az, hogy a bíróság elé állításról az ügyész/ügyészség egyoldalúan dönt, s annak – egyebek mellett – feltétele az ügy egyszerű megítélése és/vagy a terhelt beismerése [egységesen a korábbi Be. 517. § (1) bekezdés b) és d) pont, (2) bekezdés, Be. tettenérés esetén az ügy egyszerű megítélése 723. § b) pont, más esetben a terhelt beismerése 724. § b) pont]. A bíróság mégsem térhet ki a bíróság elé állítás elől, ha észleli, hogy az ügy megítélése nem egyszerű és/vagy a terhelt beismerése

hiányzik, mert ezen feltételek hiányában nincs törvényi lehetősége az iratok visszaküldésére [korábbi Be. 522. § (3) bekezdés, 523. § (3) bekezdés, 524. § 2. mondat, Be. 728. § (4) bekezdés a)-d) pont, 729. § (2) bekezdés, (3) bekezdés 2. mondat, 4/2007 BK vélemény II. pont, 2/2013. (VII.8.) BK vélemény C. pont].

- [83] A jelen ügyben nem a terhelt ténybeli beismerése hiányzott, hanem az, hogy az ügy közel sem egyszerű megítélésű. A jelen ügy tárgya nem olyan természetű, amelynek eldöntésére a bíróság elé állítás alkalmas eljárási formának volna tekinthető. Az elsőfokú bíróság mozgástere behatárolt, így kénytelen volt az ügy elbírálásába bocsátkozni.
- [84] Annak felelős eldöntése, hogy a terhelt elkövette-e az emberölés előkészületének büntettét, nagyon komoly felkészülést igényel mind a vád, mind védelem, mind a bíróság részéről. A bíróság elő állításos külön eljárásban az elsőfokú bíróságnak erre nem volt elegendő ideje. Ennek megfelelően ítéletének indokolása is meglehetősen szűkszavú. A felülbírálatot végző másodfokú bíróság már körültekintő indokolást adott az ítéletében. A Kúria ítéletének indokolása végül megmutatta, hogy a törvényi szabályozás, a törvényjavaslatok miniszteri indoklása, az erre leginkább kitérő jogirodalmi magyarázatok és az ebben ugyancsak nem túl bőséges ítélkezési gyakorlat áttekintésével volt csak lehetőség a törvényes döntés meghozatalához.
- [85] A Kúria ezért úgy látja, hogy a bíróság elé állítás jogintézménye általában akkor megfelelő eljárási forma, amennyiben az adott ügy eldöntése kellő jogszabályi és jogirodalmi ismereteken, valamint kiforrott ítélkezési gyakorlaton alapul. A Kúria véleménye szerint a jelen ügy nem ilyen természetű.

Az indítvány elvi tartalma

- [86] A bűnösség megállapítása törvényt sértő, mert a bíróságok nem állapítottak meg egyetlen előkészületi magatartást sem, illetőleg az ölési szándék nem volt konkrét és a bűncselekmény elkövetésének lehetősége nem volt közvetlen.

A döntés elvi tartalma

- [87] A felülvizsgálati indítvány alapos.

I. Az előkészületi magatartásokat a törvény kimerítően felsorolja (taxatív). Egymástól elkülönülnek, nincsenek egymáshoz rendelve és egyenértékűek, vagyis bármelyikük tanúsításával a (szükségképpen) tettes elköveti a Btk. Különös Részének külön rendelkezésével – például a Btk. § 160. (3) bekezdésével – büntetendő bűncselekmény előkészületét.

II. Az előkészületi magatartások találkozása (halmozódása) lehetséges, ám nem szükségszerű. Az előkészületi magatartások – az elkövetés tárgyi feltételeinek biztosításán túl – olyan verbális, avagy írásbeli gondolatközlések, amelyek az adott elkövető szempontjából ugyan egyoldalúak, de egyaránt másokhoz kötődnek: bűncselekmény elkövetésére irányulóan felhív más, ajánlkozik másnak, vállalkozik más felhívására, a közös elkövetésben egymás között megállapodnak. Az „vállalkozik” bűncselekmény elkövetésére, aki más ez irányú felhívását elfogadja.

[88] III. A „vállalkozik” előkészületi magatartás - mivel ez más bűncselekmény elkövetésére irányuló felhívásának elfogadása - nem értelmezhető úgy, hogy magába foglalja azt is, amikor a bűncselekmény elkövetésének „vállalása” más személy kapcsolódó magatartásához nem kötött pusztán egyoldalú kinyilatkoztatás.

IV. Előkészületi magatartást nem tanúsít az, aki az ölési cselekmény lehetséges megvalósítása iránti vágyakozásának mással vagy másokkal közlésekor magában még nem hozta meg az emberölés elkövetésére vonatkozó döntését, tehát a tényleges ölési szándéka ekkor még nem alakult ki.

Záró rész

[89] A kifejtettek alapján a Kúria - a Be. 660. § (1) bekezdés főszabálya alapján tanácsulésen, a Be. 655. § (1) bekezdés főszabálya szerinti összetételben eljárva - a védő felülvizsgálati indítványának helyt adott, és maga hozott a törvénynek megfelelő határozatot. A megtámadott határozatot a Be. 662. § (2) bekezdés a) pont 1. fordulata alapján megváltoztatta: a terheltet - mivel a cselekmény nem bűncselekmény - az ellene emberölés előkészületének büntette [Btk. 160. § (3) bekezdés] miatt emelt vád alól felmentette [Be. 566. § (1) bekezdés a) pont]. A jogerős ítéletben joghátrányként alkalmazott próbára bocsátást - kizárólag az egyértelműsítés érdekében kifejezett rendelkezéssel - mellőzte. Az alapügyben felmerült 399.004 forint bünyügyi költség állam általi viseléséről a Be. 575. § (1) bekezdés 1. fordulata alapján rendelkezett. Elrendelte egyúttal az esetlegesen - a másodfokú bíróság rendelkezésére - megfizetett 257.604 forint bünyügyi költség kamattal növelt visszatérítését a terhelt részére [Be. 856. § (1) bekezdés 3. fordulat].

[90] Egyebekben a megtámadott határozatot - a Be. 662. § (1) bekezdése alapján - hatályában fenntartotta. Ez vonatkozik a felmentésből nem következő, s így a megváltoztatással nem érintendő, a lefoglalt bűnjelekről szóló rendelkezésre is.

[91] A terhelt 2018. március 10. és 2018. március 13. napjai között őrizetben, majd 2018. március 13. napja és 2008. április 6. (ekkor szüntette meg az elsőfokú bíróság, elsőfokú 2. sorszámú jegyzőkönyv 24. oldal) napjai között házi őrizetben volt.

[92] A Kúria az alábbiakról tájékoztatja a terheltet [Be. 455. § (7) bekezdés]. Az őrizet és - a korábbi lakhelyelhagyási tilalmat és a házi őrizetet összevonó bünyügyi felügyeletnek tekintendő - házi őrizet miatt kártalanításnak van helye. A Be. 845. § (2) bekezdése alapján kártalanítás jár - többek között - az (1) bekezdésben meghatározott, azaz olyan bünyügyi felügyeletért, amelynek során a bíróság a terhelt számára előírta, hogy lakást, egyéb helyiséget, intézményt, vagy ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül nem hagyhatja el, valamint az ezek elrendelését megelőzően elrendelt őrizetért, ha a) a terheltet jogerősen felmentette [Be. 845. § (2) bekezdés a) pont 1. fordulat].

[93] A Be. 848. § (1) bekezdése szerint a kártalanítási igény a kártalanítást igénylő választása szerint egyszerűsített kártalanítási eljárásban vagy kártalanítási perben érvényesíthető. A kártalanítási igény fizetési meghagyásos eljárásban nem érvényesíthető. A kártalanítási igényt az állammal szemben kell

érvényesíteni. Az államot az igazságügyért felelős miniszter képviseli.

- [94] A Be. 849. § (1) bekezdése értelmében a kártalanítást igénylő a kártalanítást megalapozó határozat vele történő közlésétől számított egy éven belül érvényesítheti a kártalanítási igényét. E határidő elmulasztása jogvesztő. Az egyszerűsített kártalanítási eljárásról a Be. 851-852. §-a, míg a kártalanítási perről a Be. 853-854. §-a tartalmazza a részletszabályokat.
- [95] A Be. 653. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárás lefolytatására a harmadfokú bírósági eljárás szabályait az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A harmadfokú bíróság határozatával szemben viszont a Be. nem biztosítja a fellebbezés lehetőségét, ami következik a Be. 458. § (3) bekezdésből is, s attól eltérő rendelkezést a Be. XC. Fejezete sem tartalmaz. Az ítélet ellen tehát nincs helye fellebbezésnek. Felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pont 2. fordulata zárja ki. A Be. 656. § (4) bekezdése pedig rögzíti, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2019. július 1.

Dr. Molnár Gábor Miklós s.k. a tanács elnöke, Dr. Feleky István s.k. előadó bíró, Dr. Gimesi Ágnes s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:
Lévai Viktória
tisztviselő